

مجموعه

ققنوسان آسمان

(خاطرات جمعے از خلبانان نیروی هوایی در دوران دفاع مقدس)

جلد ۸

(خوابان جمشید دینکانه)

بها تمام:

مہدی بہا محمدی

تهران - زمستان ۱۳۹۶

سرشناسه	دینکانی، جمشید، ۱۳۳۱ -
عنوان و نام پدیدآور	فاطرات خلیان جمشید دینکانی / ویراستاران ادبی علی مهدیزاده، رقیه سلمانی؛ ویراستار تخصصی رضا (رمضانی فر)، علیرضا شریفی.
مشخصات نشر	تهران: ارتش جمهوری اسلامی، نیروی هوایی، مرکز انتشارات راهبردی نهاد، ۱۳۹۶
مشخصات ظاهری	۵۵ ص:، مصور.
فهرست	مجموعه ققنوسان آسمانی؛ ج ۱۰/ به اهتمام مهدی بابامحمودی.
شابک	978-600-8489-53-5 : دوره ۱ : 978-600-8489-49-8 : ۱۰۰۰۰۰ ریال
وضعیت فهرست نویسی	فایپا
نوع	دینکانی، جمشید، ۱۳۳۱ -- فاطرات
موضوع	خلیانهای نظامی -- ایران -- فاطرات
نوع	Air pilots, Military-- Iran -- Diaries
موضوع	هنگ ایران و عراق، ۱۳۵۹-۱۳۶۷ -- عملیات هوایی ایران
موضوع	Iran-Iraq War, 1980-1988 -- Aerial operations, Iran
شناسه اید	رمضانی فر، رضا، ۱۳۳۳ -- ویراستار
شناسه افزوده	ریفی، رضا، ۱۳۴۲ -- ویراستار
شناسه افزوده	بابام مهدی، م. ۱۳۶۱ -
شناسه افزوده	ارتش، نیروی هوایی، مرکز مطالعات راهبردی نهاد، مرکز انتشارات
شناسه افزوده	مهدی، ققنوسان آسمانی، ج ۱۰/
رده بندی کنگره	۱۳۹۶ ج ۸ / ۷۲۸ / ۵۲۲
رده بندی دیویی	۱۴۳۰۹۲۲/۹۵۵
شماره کتابشناسی ملی	۵۰۵۳۸۶۰

مجموعه ققنوسان آسمانی

(خاطرات جمعی از خلبانان نیروی هوایی در ۴۰ سال مقدس)

جلد هشتم: خلیان جمشید دینکانی

به اهتمام: مهدی بابا محمودی

ویراستاران ادبی: علی مهدیزاده - رقیه سلمانی

ویراستار تخصصی: رضا رمضانی فر - علیرضا شریفی

ناظر ویراستار: مرتضی چشمه نور

طراح جلد: محمدحسین اردستانی

نوبت چاپ: اول - زمستان ۱۳۹۶

ناشر: مرکز انتشارات راهبردی نهاد

مجری طرح: انتشارات پشتیبان

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

قیمت: ۱۰۰۰۰۰ ریال

آدرس: تهران، خیابان پیروزی، ستاد فرماندهی نیروی هوایی ارتش ج.ا.ا.
مرکز مطالعات راهبردی نهاد

مقدمه

با آغاز حمله سراسری عراق به خاک ایران، با توجه به مشکلات پیشروی نیروی زمینی ارتش ترخیص تعدادی از نیروهای وظیفه، درخواست‌های مکرر جابه‌جایی کارکنان، دوری لشکرها از مناطق درگیری و تصفیه برخی فرماندهان و افسران ارشد و گرفتاری سپاه پاسداران در درگیری با عناصر جدایی‌طلب، درکنار کودتای فرمایشی صدام-بختیار نام نصاب برای زمین‌گیر کردن لشگر ۹۲ زرهی ایران و نیروی هوایی به بزره پایگاه انقلابی شهید نوژه همدان باعث شد، عملاً لشکر زرهی، مکانیزه و پیاده عراق به همراه تیپ‌های مسلسل مسلح، در برابر خود، نیروی قدرتمند پیاده و زرهی ندیدند. بنابراین باقی‌مانده لشکرهای ۹۲ زرهی اهواز، ۸۱ کرمانشاه، بیپ ۸۴ خرم‌آباد و ۲۸ کردستان در کنار نفرات سپاه و مردمی تنها با گداز از جان خود توانستند از سرعت پیشروی دشمن کم کنند.

در اینجا بود که فرمانده دلیر نیروی هوایی شهید فکوری تنها چاره‌ی کار را در استفاده گسترده از نیروی هوایی دید. اما به راستی چه کسانی نیروهای مسلح هوایی و مکانیزه عراق را متوقف کردند؟

نیروی هوایی پس از آن‌که حمله غافلگیرانه نیروی هوایی عراق را دفع کرد و بالعکس در روز اول مهر با ۳۲۰

سورתי پرواز پشتیبانی و بمباران، این نیروی دشمن را به لای دفاعی برد. فرمانده مقتدر نیروی هوایی سه اقدام زیر را در دستور کار خلبانان خود قرارداد.

- اول، نابودی تأسیسات پشتیبانی ارتش عراق نظیر بالایشگاه‌ها و نیروگاه‌ها (عراق با بمباران پالایشگاه آبادان و برخی اهداف اقتصادی، این کار را از روز اول جنگ شروع کرد) بود. چرا که مطابق گزارش‌های اداره دوم ارتش، ماشین‌های جنگی مکانیزه عراق به شدت وابسته به روغن‌های صنعتی، بنزین و گازوئیل بود و هرگونه اختلال در لجستیک این کشور می‌توانست سرعت تانک‌ها، نفربرها و هزاران خودروی لشکرهای مکانیزه را که به سرعت در حال پخش شدن در دشت خوزستان و استان‌های غربی بودند بگیرد.

- دوم، نیروی هوایی عراق هنوز با نیروی هوایی ایران خود قادر به صدمه زدن به شهرها و صنایع داخل ایران نبود. این اتفاق در صورت رخ دادن می‌توانست نه تنها جابه‌جایی لشکرهای ارتش و رسیدن صدها هزار داوطلب به خطوط مناطق درگیری شود بلکه ایران بدون یاور و تنها را از صنایع مادر (خودروسازی، ماشین‌سازی، فولاد و صنایع نظامی) محروم کند. مضافاً این‌که بنادر و صنایع صادرات نفت ما تنها با اندکی تلنگر می‌توانستند غیرفعال

شوند و آنگاه این فشار اقتصادی بود که ما را از ادامه جنگ باز می‌داشت (اگر چه صدام از سال ۶۲ به بعد تنها در همین بخش به ایران فشار آورد ولی علیرغم کمک‌های منطقه‌ای و فرمانطقه‌ای زیادی که به او شد تا آخر جنگ، توفیق زیادی بدست نیاورد).

- سوم، باید ستون‌های زرهی و مراکز تجمع لشکرهای عراق و مراکز فرماندهی سپاه‌های دوم و سوم به شدت مورد حمله قرار می‌گرفت چراکه بیش از چهار هزار تانک و هزار زرهی و تانک‌های دیگری متوقف‌کرد.

روز دهم، در ۱۵۰ هواپیما از پایگاه‌های مهرآباد، تبریز، همدان، دزفول و بوشهر برای بمباران اهداف مختلف از جمله پایگاه‌های در شمال عراق تا تأسیسات بندری و نفتی در جنوب آن کشور و از نیروهای متجاوز لشکر هفتم عراق در کردستان تا تانک‌های لشکر سه زرهی در جنوب عوزستان را مورد حمله قرار دادند. گردان‌های هوایی ارتش در پشت سر خود خطی از نابودی و آتش برای متجاوزان برجا گذاشتند اما دشمن نیز بیکار نبود. پدافندهای موشکی و توپخانه‌ای در خاک عراق با آتش بسیار فشرده در کنار رهگیری هوایی، چند هواپیمای ایرانی را ساقط کردند و در روی زمین نیز لشکرهای زرهی و مکانیزه با هزاران اسلحه ریز و درشت

خلبانان شجاعی را که با کاستن از ارتفاع به سطح ۱۰ تا ۲۰ متری به دنبال غافلگیرکردن دشمن بودند، هدف قرار می‌دادند.

مطابق آموخته‌های کلاسیک، هواپیمای گران‌قیمت و خلبان گران‌قیمت‌تر آن نباید با نزدیک‌شدن به نیروهای سطحی خود را به خطر بیندازد چرا که بی‌اغراق یک فانتوم و در خلبانش ارزشی بیش از ۵۰ تانک و نفربر زرهی و نفراتش را داشت، اما در آن شرایط چاره‌ای جز این نبود. شهرهای ازبکستان و مردم بی‌دفاع در صورت اندکی تعلل به چنگ اهریس گرسنه می‌شدند. در آن سوی میدان هواپیمای قدرتمند «اف-۱۰۵» با همان تامکت در نبردهایی یک طرفه دسته‌دسته می‌گشت. سوخوهای عراقی را در خاک ایران سرنگون می‌کرد.

در دو مهر و در یک مورد ویژه، خلبان عادل و کمک خلبان مسبوق (از بهترین‌های تامکت) از فاصله ۶۵ مایلی تنها با یک موشک فونیکس، سه هواپیمای عراقی را در نزدیکی هم پرواز می‌کردند، در آسمان متلاشی‌کردند. آن روز تامکت‌ها سه هواپیمای دیگر را نیز از بین بردند.

لازم به ذکر است که «اف-۱۴» با موشک افسانه‌ای فونیکس به معنای ققنوس قادر به ردیابی اهدافی از حدود ۳۰۰ کیلومتری و قفل راداری و شلیک بین ۱۵۰ تا

۲۰۰ کیلومتری بود و قرار بود ایران با کمک این هواپیماها در صورت حمله گسترده شوروی به خلیج همیشه فارس، تا رسیدن نیروهای هوایی ناتو و آمریکا مانع نیروی هوایی ارتش سرخ شود. این هواپیما آنقدر پیچیده بود که حتی نیروی دریایی آمریکا در به کارگیری آن مشکل داشت و همواره نیمی از ناوگان «اف-۱۴» آن کشور زمین گیر بود.

آمریکا اصلاً گمان نمی برد ایران حتی قادر به استفاده از یک فروند از این رادار پرنده که مجهز به بهترین رادارهای عصر خود بود باشد، اما هنگامی که مشاهده کرد در روز اول جنگ ایران حدود ۱۵ فروند «اف-۱۴» را به پرواز درآورده، بی درنگ نیروی هوایی عراق روزهای بسیار سختی را در پیش گرفت.

تامکت‌ها در شش ماه اول جنگ ۲۰ هزار ساعت پرواز بدون حتی یک تلفات داشتند. برعکس، رایت نخستین تامکت ایران به اشتباه توسط پدافند خونی زده شد، اما نخستین سقوط رسمی «اف-۱۴» توسط یک خلبان عراقی با هواپیمای «میگ-۲۱» در آبان سال ۶۰ ثبت شد و با آن زمان خلبانان ایرانی این شاهین قدرتمند، بیش از ۷۰ هزار ساعت عراقی را ساقط کرده بود.

تقدیر چنین بود که ملت زجر کشیده عراق، ۱۱ سال قبل از حمله آمریکا و ناتو، در دوم تا هفدهم مهر ۱۳۵۹

طعم تلخ زندگی در زیر بمباران‌های گسترده، شکسته شدن مکرر دیوار صوتی، خاموشی‌های بی‌درپی، صف‌های طولانی بنزین و از دست دادن پل‌ها و جاده‌ها را بچشد. پتروشیمی‌زیبر، تلمبه‌خانه‌های فاو، پالایشگاه کرکوک، مخزن ده‌ها هزار تنی سوخت، تأسیسات اربیل، بنادر و تأسیسات الامیه و ام‌القصر، نیروگاه‌ها، باراندازها و تأسیسات گازی البکر همگی مورد حمله قرار گرفتند تا جایی که می‌توان گفت صنعت نفت عراق روی «ویلچر» نشست! به همان دلیل از هفته دوم جنگ، اعراب جنوب خلیج فارس به دنبال رحلت‌رسانی به عراق رفتند که البته نیروی هوایی ایران، کارهای سوخت آن‌ها را هم از بمب بی‌نصیب نگذاشت. در حالت نابودی منابع درآمدی عراق که از مرز کویت و اردن وارد می‌شد، سبب شد که عراق تا آخر جنگ وامدار اعراب متحد خود بماند. در روز پنجم جنگ، نیویورک تایمز گزارش داد که عراق دیگر نفتی برای صادرات ندارد و همان روز واشنگتن پست نیز گزارش داد که تولید ۳/۵ میلیون بشکه نفت روزانه عراق قطع شده است. خروج عراق از بازار نفت، قیمت این ماده استراتژیک را تا هشت دلار در هر بشکه افزایش داد این در حالی بود که غرب که از حمله عراق به

ایران با خبر بود، مخازن اصلی خود را مملو از نفت کرده بود.

با پایان هفته اول نبرد و شجاعت مثال‌زدنی خلبانانی نظیر «علیرضا یاسینی»، «محمود اسکندری»، «عباس دوران»، «مصطفی اردستانی»، «فرج‌الله براتیپور»، «علی بختیاری»، «اکبر توانگریان»، «اقبال دوگانه»، «علی مسبوق»، «محمد بالازاده»، «یدالله خلیلی»، «یدالله جوادپور» و صدها داوودگر نه‌اجا، اکنون صدام از حمله خود پشیمان‌شده و صدن و ستادن لعنت به آن‌هایی که او را به این مهلکه انداخته بودند. سیاست‌مداران منطقه درخواست میانجیگری می‌کرد برای صلح و خروج از جنگ و تلاش برای سیاسی کردن جنگ. آنچه را که با جنگ نتوانسته‌اند بدست آورند، پشت میز مذاکره و دیپلماسی بدست آورد. در این شرایط بود که مقامات مسئول و نظامیان که می‌دیدند شرایط در میان‌مدت به ریان ارتش عراق است این درخواست‌ها را منوط به بازگشت عراق به پشت مرزهای بین‌المللی می‌کردند. در این روزها هزارن نیروی زمینی عراق متوقف نشده بود. لشکر ۵ مکانیزه عراق، بماده اهواز-خرمشهر را قطع کرده و در غرب شهرهای ایلام و قصرشیرین در یک قدمی محاصره و سقوط قرارداشتند. لشکرهای یک، سه، نه و ده عراق از سپاه سوم عمیق‌ترین

پیشرفت را در خاک ایران داشتند اگرچه صدمات فراوانی نیز متحمل شده بودند. لشکر ۹۲ زرهی اهواز با عقب‌نشینی منظم و با برنامه (بسیاری از مردان این لشکر حتی ماه دوم جنگ را ندیدند) فرصتی مناسب را به سیل نیروهای داوطلب و لشکرهای کمکی ۷۷ خراسان و ۱۶ زرهی قزوین برای کنترل جنگ بود. تکاوران تیپ ۵۵ هواپرد، تکاوران دریایی، نیروهای از جان گذشته سپاه و تکاوران نوهده بر خلیج فارس تعداد، اما بسیار مؤثر را در برابر بیش از ۱۵۰ هزار عراقی در نوب تشکیل دادند که با کمک آتش مؤثر هوانیروز و سایگر ای حادثی و فانتوم‌های بوشهری و تامکت‌های اصفهان، شیراز، داغ تصرف کامل اهواز، آبادان، خرمشهر، بندر امام و تاسسات نفتی اصلی خوزستان را به دل بعتی‌ها گذاشتند و این چنین بود که حماسه‌های پایان‌ناپذیر نیروی هوایی ارتش جمهوری اسلامی ایران کلید خورد و تا هشت سال آینده ادامه یافت.

ایران اسلامی اکنون به یاد آن مردان و آن ۸۸ شهید خلبان در سه ماهه اول جنگ خود حماسه‌ای ماندگار را مقاومت و شکوه ایتار از خود برای تاریخ به یادگار دارد.